

Pääsihteeri Karanko, erityisasiantuntija Klemola

Eduskunta
Puolustusvaliokunta

Viite: E 33/2025 vp

PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY:N LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON
SELVITYKSESTÄ: EU:N VALKOINEN KIRJA EUROOPAN PUOLUSTUKSESTA - VALMIUS
2030

1. YLEISTÄ

PIA tukee Suomen kantaa EU:n valkoisen kirjan toimeenpanoon keskittyvästä Euroopan puolustuksen tiekartasta alla olevilla täydennyksillä. Olemme samaa mieltä siitä, että EU:n ja jäsenvaltioiden tulee ottaa enemmän vastuuta omasta turvallisuudestaan ja puolustuksestaan. Olemme tyytyväisenä panneet merkille puolustusalan yleisen hyväksyttävyyden parantumisen unionissa, alaa koskevan regulaation laajat joustavoittamispyrkimykset sekä ennen kaikkea EU:n jäsenmaiden kasvavat puolustusinvestoinnit.

2. TEOLLISUUDEN NÄKÖKOHTIA ASETUSEHDOTUKSEEN

Kommentoimme ohessa keskeisiä E-kirjeessä käsiteltyjä kohtia sekä joiltain osin myös alkuperäisestä komission Defence Readiness Roadmap 2030 -asiakirjaa. Kommentoitavan asiakokonaisuuden olemme identifioineet kursivilla.

- *EUH ja komissio pyrkivät priorisoimaan työtä asettamalla jäsenmaille tavoitteita Euroopan suorituskykypuutteiden korjaamiseen ja laajoihin suorituskykytarpeisiin vastaamiseen niin kutsuttujen lippulaivahankkeiden kautta.*
 - o Huomautamme, että suorituskykytavoitteet ovat jäsenmaan kompetenssissa eikä Euroopan ulkosuhdehallinto (EUH) tai komissio voi niitä asettaa. EU:n eri instrumenttien tulee tukea jäsenmaiden puolustuskyvykkyyksien kehittämistä.
- *Toimien lähtökohtana tulee olla yhteisesti jaettu uhkaymmärrys, jotta jäsenmaiden kyky käydä pitkäkestoista korkean intensiteetin sodankäyntiä saavutetaan.*
 - o Olemme samaa mieltä. Haluamme kuitenkin täydentää, että vaikka EU:n eteläisten ja läntisten jäsenmaiden uhkakuvat poikkeaisivatkin Venäjän rajanaapureiden vastaavista, voivat teknologiset ratkaisut tuottaa yhteistä suorituskykyä myös toisistaan poikkeaviin uhakuviin.
 - o Näemme tarpeellisena, että komissio terävöittäisi viestintäänsä, jotta EU-kansalaisten tilannetietoisuus turvallisuusuuskista kehittyisi.
- *Suomi yhtyy tiekartassa esitettyyn näkemykseen, että EU:n ja jäsenvaltioiden tulee ottaa enemmän vastuuta omasta turvallisuudestaan ja puolustuksestaan. Euroopan puolustus edellyttää pelotteen kehittämistä eurooppalaisten suorituskykyjen vahvistamisen kautta.*
 - o Olemme samaa mieltä. Haluamme edelleen korostaa, että pelkkien materiaalianostusten lisäksi jäsenmaiden pitää panostaa myös muihin sotilaallisiin kykyihin.
- *Suomi pitää tärkeänä, että raportointityössä hyödynnetään jo olemassa olevia työlinjoja, kuten puolustuksen vuosittaista arviointia (CARD) ja Pysyvän rakenteellisen yhteistyön (PRY) kansalliset toimeenpanosuunnitelmia.*

Pääsihteeri Karanko, erityisasiantuntija Klemola

- o Suomen kantaa tulisi täydentää niin, että myös tiekartan toimeenpanossa on käytettävä maksimaalisesti jo olemassa olevia EU:n institutionaalisia rakenteita ja työlinjoja uusien kehitelmien sijaan (kuten CARD, PRY, EDA).
- *Lippulaivahankkeet.*
 - o On selvää, että suurten lippulaivahankkeiden johtovastuut kohdentuvat Euroopan suurille puolustusalan yrityksille. On varmistettava, että pienemmillä yrityksillä on pääsy näihin hankkeisiin, jottei rahoitus valu vain suuryrityksille.
 - o Lippulaivat eivät saa syödä kaikkea rahoitusta. Puolustusrahoituksesta on voitava rahoittaa myös pk- ja sekä start-up ja scale-up -yritysten toimintaa, olipa kyse uuden suorituskyvyn rakentamisesta, aiempien tutkimustuotteiden tuotteistamisesta tai kokonaan uusista innovaatioista ja T&K-toiminnasta.
 - o Vaikka lippulaivahankkeet *"liitettäisiinkin täysimääräisesti Naton tavoitteisiin"*, niiden tulee olla ensisijaisesti EU:n jäsenmaiden omistamia suorituskykyjä – ei komission suorituskykyä. Näin ollen komissioon ei tule rakentaa ylimääräisiä hallintorakenteita lippulaivahankkeilla rakennettavien suorituskykyjen hallinnoimiseksi ja ohjaamiseksi. Jäsenmaat ja Nato ovat ne tahot, jotka yhdessä päättävät lippulaivahankkeiden kehittämisestä, käyttämisestä ja ylläpitämisestä. Komission roolina on rahoituksen tarjoaminen ja poliittisen ilmapiiirin luominen puolustusinvestoinneille suopeaksi.
 - o Vaikka onkin epätodennäköistä, että komissio ja Nato olisivat yhdessä määritelleet nyt esitettyä neljää lippulaivahanketta Euroopan suorituskykyvajeiden poistamiseksi, voidaan niitä pitää kannatettavina. On kuitenkin muistettava, että yksittäisen sotilaallisen lippulaivahankkeen kustannukset ovat merkittävästi suuremmat, kuin mitä tulevan rahoituskauden MFF:ssä on suunniteltu puolustuksen rahoitusikkunaan. Hyvänä viitekehyksenä voidaan pitää esim. Saksan, Ranskan ja Espanjan välistä FCAS-hanketta, jonka kokonaiskustannukset ovat 100 mrd luokkaa. Tulevassa rahoituskehyksessä puolustus-, avaruus- ja turvallisuus & resilienssi -rahoitusikkunan suuruus on koko seitsenvuotisella rahoituskaudella yhteensä vain 115,7 mrd (v. 2025 tasossa). Tästä rahasta puhtaasti puolustuksen osuus jäänee vielä tätäkin pienemmäksi. Käytännössä tämä johtaa siihen, että jäsenvaltioiden on sitouduttava merkittävällä tavalla lippulaivahankkeiden rahoitukseen.
- *Maataistelukyvyyn osalta Suomi tarkastelee mahdollista johtovaltioroolia yhdessä kumppanien kanssa.*
 - o Tuemme täysin Suomen pyrkimyksiä saavuttaa johtovaltiorooli maataistelukykyyn liittyvässä mahdollisessa lippulaivahankkeessa. Ajallisesti uuden EU-rahoitusikkunan avautumisen myötä tuetaan samalla kansallista kehittämistä Maavoimien vuosikymmenen aikana. Suomen oman teollisuuden rooli kannattaa nähdä yhtäältä uusien innovaatioiden ja suorituskykyjen tuottajana sekä toisaalta huoltovarmuuden ja yleisen resilienssin näkökulmasta. Suomen puolustusteollisuus muodostaa yhdessä Puolustusvoimien ja muun viranomaiskentän kanssa markkinoitavaksi kelpaavan kokonaisturvallisuuspaketin.
- *Maataistelukyvyyn kehittäminen.*
 - o Maamme puolustusteollisuus omaa laajaa ja syvällistä osaamista kaikissa sodankäynnin toimintaympäristöissä ja lukuisissa teknologioissa (maa, meri, ilma, avaruus, kyber, spektri, informaatio, ajoneuvot, aseteknologia, tietoliikenne, tekoäly, droonit jne.). Kaikkia edellä mainittuja elementtejä voidaan ja pitää voida sisällyttää maataistelukyvyyn kehittämiseen.
- *Suomi painottaa, että komission ehdotus monitoroida teollisuuden vahvistamista priorisoiduilla suorituskykyalueilla ei ole sitova ja kiinnittää huomiota tähän liittyviin herkkyyksiin.*

Pääsihteeri Karanko, erityisasiantuntija Klemola

- o Yhdymme tältä osin täysin Suomen kantaan. Komission ei tule pyrkiä jäsenmaiden reviirille kansallisesti tärkeiden huoltovarmuuselementtien (kuten puolustusteollisuus) suorituskyvyn seuraamisessa ja ohjaamisessa. Huomautamme, että osa Suomen puolustusteollisuuden kapasiteetista ja kyvykkyyksistä ei ole julkista komissiolle jaettavissa olevaa tietoa ja Puolustusvoimat ohjaa yritysten varautumista mm. sopimuksin.
- *Ukrainan tukeminen*
 - o Yhdymme vahvasti Suomen kantaan Ukrainan tukemisen suhteen. Erityisesti korostamme toimenpiteitä, joissa Suomen puolustusteollisuuden tuotteita ja palveluita vietäisiin myös jatkossa Ukrainaan tukitoimenpiteenä.
- *Suorituskykykoalitiot*
 - o Jäsenmaiden suorituskykykoalitioiden muodostaminen vaikuttaa järkevältä lähestymistavalta laajakantoisten ja mahdollisimman samankaltaisten suorituskykyjen rakentamiseksi.
 - o Esitämme Suomen kantaa täydennettäväksi suorituskykykoalitioiden osalta yritysten tasapuolisen kohtelun ja osallistumismahdollisuuksien varmistamiseksi. Korostamme edelleen vahvasti sitä, että teollisuuden tuotantokyky pitää ottaa huomioon suorituskykykoalitioita muodostettaessa. Uusien jäsenmaiden lisääminen jo sovittuihin kokonaisuuksiin ei ole yksioikoinen prosessi, eikä tällaista voida tehdä ilman riittävän etupainoisia neuvotteluita yritysten kanssa. Monen pienen EU-maan, kuten Suomen, puolustusteollisuus koostuu lähtökohtaisesti pk-yrityksistä. Tällaiset yritykset eivät kykene kilpailemaan globaalien jättien kanssa tuotantokyvyssään, vaikka ne olisivatkin lähtökohtaisesti innovatiivisempia toimijoita. Näin ollen ne eivät välttämättä lähde tarjouskilpaan mukaan edes alihankkijan roolissa, varsinkin jos suuryritykset ajavat ne ahdinkoon kovassa hintakilpailussa. Pk-yritysten pääsy Euroopan puolustusmarkkinoille tulee kyetä turvaamaan komission rahoitusmekanismeissa (kilpailukykyrahasto, ECF) niin, että myös ne kykenevät toimimaan prime-rooleissa ja alkuperäisinä laitevalmistajina (Original Equipment Manufacturer, OEM).

3. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tuemme Suomen kantaa Euroopan puolustuksen tiekartasta. Erityisesti kannatamme maataistelukyvyn kehittämiseen tähtävää johtovaltioroolin hakemista. Muistutamme kuitenkin, että Suomen kannattaa tuoda aktiivisesti esiin puolustusteollisuuttamme koko mitaltaan myös maataistelukyvyn kehittämisessä, sillä modernissa taistelutilassa kaikki sodankäynnin toimintaympäristöt nivoutuvat toisiinsa (Multi-Domain Operations, MDO).

Seuraavassa on kiteytettynä lausuntomme keskeisin sisältö.

1. Suomen kantaa tulisi täydentää niin, että myös tiekartan toimeenpanossa on käytettävä maksimaalisesti jo olemassa olevia EU:n institutionaalisia rakenteita ja työlinjoja uusien kehittämien sijaan (kuten CARD, PRY, EDA).
2. Suomen tulee korostaa, että pienemmillä yrityksillä on oltava pääsy lippulaivahankkeisiin, jottei rahoitus valu vain suuryrityksille.
3. Tulevasta Euroopan kilpailukykyrahastosta on voitava rahoittaa myös muuta puolustukseen liittyvää kehittämistä kuin lippulaivahankkeita. Puolustusrahoituksesta on voitava rahoittaa myös pk- ja sekä start-up ja scale-up -yritysten toimintaa

Pääsihteeri Karanko, erityisasiantuntija Klemola

4. Komissioon ei tule rakentaa ylimääräisiä hallintorakenteita lippulaivahankkeilla rakennettavien suorituskykyjen hallinnoimiseksi ja ohjaamiseksi. Suorituskykyjen kehittämisestä vastaavat jäsenmaat.
5. Tuemme täysin maataistelukyvyyn kehittämishankkeen johtovaltioroolia. Korostamme, että Suomen puolustusteollisuus kannattaa kytkeä tähän etupainoisesti.
6. Suhtaudumme torjuvasti komission ehdotukseen monitoroida teollisuuden vahvistamista priorisoiduilla suorituskykyalueilla. Komission ei tule pyrkiä jäsenmaiden reviirille kansallisesti tärkeiden huoltovarmuuselementtien (kuten puolustusteollisuus) suorituskyvyn seuraamisessa ja ohjaamisessa.
7. Yhdymme Suomen kantaan Ukrainan tukemisessa. Erityisesti korostamme toimenpiteitä, joissa Suomen puolustusteollisuuden tuotteita ja palveluita vietäisiin myös jatkossa Ukrainaan tukitoimenpiteenä.
8. Esitämme Suomen kantaa täydennettäväksi suorituskykykoalitioiden osalta yritysten tasapuolisen kohtelun ja osallistumismahdollisuuksien varmistamiseksi. Uusien jäsenmaiden liittymisestä käynnissä oleviin ohjelmiin on etupainoisesti keskusteltava ja sovittava ko. yritysten kanssa tuotantokapasiteetin varmistamiseksi. Lisäksi on mietittävä keinoja pk-yritysten saamiseksi mukaan näihin ohjelmiin ilman suuryritysten niihin kohdistamaa vahvempaan markkina-asemaan perustuvaa hintakilpailua.